

HOE PIKETTY DE BREXIT HAD KUNNEN VOORKOMEN

GERT PEERSMAN (Column verschenen in De Standaard op 28/6/2016)

Ik krijg een Bredero-gevoel bij het Brexitdebat: het kan verkeren.

Het is deze zomer precies vijftien jaar geleden dat ik als kersvers gedoctoreerde naar Londen verhuisde om voor de Britse nationale bank te werken. Ik mocht er meewerken aan het onderzoek voor de zogeheten *Five economic tests*, een uitgebreide studie op vraag van de Britse premier Tony Blair en zijn luitenant Gordon Brown om na te gaan of het Verenigd Koninkrijk klaar was voor de euro. Vijf economische criteria hadden ze vooropgesteld. Was het antwoord op alle criteria positief, dan zou er een referendum georganiseerd worden over een nieuwe munt.

Zover is het nooit gekomen. Uit de studie bleek nochtans dat de eenheidsmunt de internationale handel zou bevorderen, tot meer investeringen in de Britse economie zou leiden, de positie van Londen als financieel centrum zou versterken en de economische groei zou opkrikken. Maar het antwoord op een aantal andere criteria was negatief. De Britse economische structuur en de conjunctuurencyclus waren te verschillend van de eurolanden. Daardoor zouden de rente van de ECB en de waarde van de euro vaak incompatibel zijn met de fundamenteën van de Britse economie, wat op zijn beurt tot bijvoorbeeld vastgoedzeepbellen zou kunnen leiden. De Britse arbeidsmarkt was bovendien onvoldoende flexibel voor een gemeenschappelijke munt. We constateerden overigens dat dit ook het geval was voor heel wat eurolanden, een bevinding die om diplomatische redenen nooit het finale rapport heeft gehaald.

De Britse regering heeft toen hervormingen op stapel gezet die tot meer convergentie met de eurolanden moesten leiden. Enkele zijn effectief doorgevoerd, zoals een wijziging van de Britse inflatiedoelstelling, andere zijn een stille dood gestorven. De appetijt voor de euro was over de jaren immers weggeëbd en vervolgens kwam de financiële crisis die de constructiefouten van de munt blootlegde.

Een streven naar meer integratie, een diepgaande analyse van alle voor- en nadelen vooraleer tot een referendum over te gaan: het contrast tussen de toenmalige voorbereiding op een eventuele eenheidsmunt en het huidige referendum over EU-lidmaatschap is groot.

Het kan verkeren, dat is ook wat de laaggeschoolden zullen hebben gedacht in het Brexit-kieshokje. Het klopt dat de eenheidsmarkt en de globalisering tot meer handel, economische groei en welvaart hebben geleid (wat nu allemaal dreigt te verdampen). Die voordelen bleken destijds ook uit onze analyses. Maar het gaat wel om een gemiddeld effect: de winsten zijn in het Verenigd Koninkrijk grotendeels bij de hogeschoolden en hogere inkomens terechtgekomen. Zo is de koopkracht van de laagste inkomens in dertig jaar tijd niet gestegen. Die lage inkomens zijn de slachtoffers van globalisering, en velen onder hen hebben belang bij meer protectionisme en bij de handelsbelemmeringen die gepaard gaan met een Brexit. Louter economisch kun je hun keuze dan ook niet irrationeel noemen.

Laat dit een lesje zijn voor de hogeschoolde en rijke Britten die de uitslag van het referendum maar niet kunnen begrijpen: als je alle winsten van economische integratie en vrije handel naar de happy few kanaliseert, dan word je vroeg of laat afgestraft door hen die geen deel van de grotere koek krijgen. En dan wordt de koek zelf kleiner. Was Piketty wat meer gelezen, dan had een Brexit misschien voorkomen kunnen worden.

Wordt ongetwijfeld vervolgd in andere landen en bij begrotingssaneringen. Het kan de onderhandelaars over een Belgische vermogenswinstbelasting misschien inspireren.

Als het referendum iets duidelijk heeft gemaakt, dan dat er weinig draagvlak is voor verdere Europese integratie. Volgens Bart De Wever is meer Europa zelfs de kortste weg naar vernietiging van de Europese Unie. Sommige politici pleiten daarom voor meer autonomie voor de lidstaten, anderen voor een kleinere doch efficiëntere Unie. Dat is een paradox, want de belangrijkste conclusie uit de *Five economic tests* was net dat een gemeenschappelijke munt niet leefbaar is als de

economische structuur en conjunctuurencyclus verschillen tussen de lidstaten. Alleen meer integratie en convergentie van alle landen die de euro gebruiken kan economische crisissen vermijden. Meer nationale autonomie of een unie waarin niet alle eurolanden aan dezelfde snelheid rijden, kan dus alleen maar als we de gemeenschappelijke munt afvoeren.

Fijne vooruitzichten zijn dat. Als Bart De Wever gelijk heeft, dan impliceert meer Europa een implosie van de Europese Unie. Evenveel of minder Europa betekent op termijn een explosie van de euro en een terugkeer naar nationale munten.